

Tại các trường đại học về quản trị kinh doanh hoặc kinh tế ứng dụng ở các nước phương Tây, người ta thường áp dụng một phương pháp giảng dạy và học tập rất có hiệu quả gọi là điển cứu (case study). Với phương pháp điển cứu, các tình huống điển hình được đưa ra để người học phải nghiên cứu, phân tích và tìm một giải pháp để giải quyết vấn đề. Có khi vấn đề nêu lên yêu cầu người học phải tự đặt mình là một nhân vật có trách nhiệm trong điển cứu, để đưa ra giải pháp tối ưu phải thực hiện. Case study có thể là một trường hợp thực tế xảy ra tại một công ty xí nghiệp nào đó được ghi lại. Case study cũng có thể do sự sắp xếp tạo dựng của các vị giáo sư, các nhà nghiên cứu. Thông thường để tránh các phiền phức có thể xảy ra, dù xuất xứ từ một trường hợp thực tế, người xây dựng case study vẫn hư cấu hóa các tên người và tên cơ sở để tiện lợi trong phân tích và bình luận.

Nét đặc thù của phương pháp điển cứu là thường không có sẵn đáp án mẫu cho các tình huống đặc biệt. Các bậc đại giáo sư hướng dẫn học tập cũng thường khẳng định rằng chính ông cũng không thể đưa ra một bài giải mẫu tuyệt đỉnh, người học phải tự nghiên cứu, có khi phải tự dự toán các giả định kế tiếp, giả sử một ngành hoạt động cụ thể nào, ở địa phương nào để giải quyết vấn đề...giáo sư nếu có đưa ra hướng giải quyết cũng chỉ nên coi đây là một hướng cần tham khảo, cần chú ý...chứ chẳng nên coi là đáp án lý tưởng cho mọi lúc, mọi nơi.

Phương pháp case study nói trên tạo ra một không khí học tập rất sinh động và lý thú. Mỗi người bị thu hút vào sự suy tư để phác thảo một giải pháp, và như vậy có thể có nhiều giải pháp khác nhau được trình bày và đều được công nhận là hợp lý với điều kiện cụ thể của người phân tích và có trách nhiệm phải giải quyết, tất nhiên không thể áp dụng "lý thuyết ba phải", nhưng nếu người học do sáng tạo, biết vận dụng thực tế, dựa trên những dữ kiện cụ thể xác đáng...ở một môi trường pháp chế cụ thể hoặc điều kiện sống và tập quán xã hội cụ thể...và cách diễn giải khoa học, hợp lý...thì giải pháp phải được công nhận.

Các trường đại học nổi danh như Harvard tại Mỹ, H.E.C tại Pháp...đã ứng dụng phương pháp case study và đã trở thành những lò đào luyện các nhà quản trị kinh doanh nổi tiếng có kỹ năng và sáng tạo, nhiều người trong số này hiện có những vị trí quan trọng ở nhiều nơi trên thế giới.

Điểm đặc biệt trội yếu của phương pháp điển cứu là người học để giải quyết yêu cầu nêu ra trong điển

NGUYỄN ĐÌNH QUẾ
Trưởng khoa QTKD Đại học Văn Lang TP. HCM

cứu, phải vận dụng kiến thức rất tổng hợp về quản trị kinh doanh, có khi vừa phải nắm vững các nguyên tắc căn bản của quản trị marketing để xác định các phương thức tổ chức bán hàng tối ưu, vừa phải nắm vững các nguyên tắc của quản trị tài chính để toán để tính toán hiệu quả lời lỗ rõ rệt, không sai phạm các nguyên tắc về kế toán; đồng thời lại phải có kiến thức về tâm lý học biết tâm tư bản tính của từng nhân vật trong điển cứu, suy đoán được cách phản ứng hoặc xử lý vấn đề của các nhân vật này...lại cũng đòi hỏi khả năng toán học vững để triển khai các số liệu, lập các biểu đồ dự toán, tính toán độ dung sai hoặc các tỉ suất rủi ro của tình huống độ nhạy của dự án.

Như vậy để có khả năng tham gia tích cực vào việc học theo điển cứu đòi hỏi học viên phải chịu khó học tập am tường chung các môn học của chương trình quản trị kinh doanh.

Điển cứu còn được coi là một phương pháp tối hảo để kiểm tra khả năng hội nhập kiến thức của nhiều môn học kể cả kinh nghiệm thực tế của người học để xử lý các giả định và giải quyết các vấn đề được đặt ra.

Phương pháp điển cứu lại còn tạo điều kiện hay nói đúng hơn là nó bắt buộc người học phải có tác phong dạn dĩ, phải biết cách thể hiện tư duy và quan điểm của mình một cách rõ ràng, mạnh dạn biểu lộ ý kiến của mình trước đám đông, biết tranh luận để làm sáng tỏ những vấn đề mà nhiều người khác ngộ nhận. Đây cũng là một yêu cầu rất cần thiết đối với nhà quản trị; nếu một nhà quản trị nhút nhát luôn luôn e dè sợ sệt mỗi khi giao tiếp trước đám đông sẽ trở nên lóng ngóng ngượng ngịu, lúng túng...nhà quản trị đó rất khó thu phục được cảm tình, khó mà được người khác vị nể và tất nhiên rất khó có uy tín. Chúng ta biết rằng uy tín vô cùng cần thiết trong hoạt động quản trị kinh doanh, cần phải có uy tín với khách hàng, uy tín với bạn hàng và uy tín với cả những nhân viên cộng sự trong doanh nghiệp của mình. Như vậy điển cứu luyện tập cho người học mạnh dạn trong quan hệ và từ đó tạo ra sự tự tin và tạo ra uy tín của mình trước mọi người.

Cách học theo điển cứu còn mở

ra một phương thức học vô cùng cần thiết cho người học: học ở bạn bè. Ngạn ngữ có câu "học thầy không tày học bạn". Qua điển cứu người học có thể học được nhiều điều bổ ích với những người bạn cùng lớp: từ phong cách ăn nói, diễn đạt tư tưởng và lập luận, cách thuyết phục người khác.

Mỗi điển cứu có thể xoáy mạnh vào một mặt nào đó của hoạt động kinh doanh, người học trải qua các điển cứu được sắp đặt...gần như phải lẫn lộn, phải đối phó với nhiều mặt khác nhau của hoạt động kinh doanh trên thực tế và như vậy anh ta đã được cung cấp một số "bầu bối", một số kinh nghiệm quý giá để "vào đời", để giải quyết những vấn đề thực sự trong công tác quản lý doanh nghiệp, có khả năng "gỡ rối" có năng lực dạn dạn để vượt qua các tình huống phức tạp thực sự.

Đối với giáo viên, phương pháp điển cứu cũng yêu cầu người thầy giáo phải có kiến thức sâu rộng và tổng hợp, có óc phân tích sâu sắc đồng thời phải mất nhiều công phu chuẩn bị, sưu tầm và chọn các điển cứu có nhiều ý tứ phong phú và phù hợp với trình độ người học, phù hợp với mục tiêu của chương trình chung.

Tuy vậy việc hướng dẫn học tập lại cần dựa vào nguyên tắc: làm sao kích thích để người học tham gia ý kiến phong phú và sôi nổi, người học trong thảo luận bật ra được nhiều khía cạnh đặc sắc, để ra được nhiều giải pháp hay để giải quyết vấn đề.

Giáo viên sẽ vô cùng thành công nếu sinh viên hay người học bị thu hút, mạnh dạn trình bày các ý kiến khác biệt, đưa ra nhiều phương cách khác nhau để trả lời những câu hỏi của điển cứu. Ngược lại được coi là thất bại trong phương pháp điển cứu nếu tập thể người học thụ động, không tham gia tích cực, không đề xuất được các giải pháp, có thái độ trông chờ để thầy sẽ nói tất cả.

Tóm lại điển cứu là một phương pháp học tập rất lợi ích, đem lại hiệu quả cao trong các ngành học về kinh tế và quản trị kinh doanh. Tuy nhiên nó đòi hỏi cả giáo viên và người học phải có kiến thức đa diện, tổng hợp, có sự yêu thích say sưa với phương pháp học điển cứu ■